

אשם שניתק לרעיה

הקדמה

איתא בפסחים עג., "א"ר הונא א"ר אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר לעולה." ר' הונא מחדש ששייך שקרבן שנתקדש להיות אשם שיהיה כשר לעולה, לכה"פ ע"י ניתוק. ומקופיא זהו נראה כחידוש גדול, כי בדרך כלל א"א להפוך ולשנות את קדושת קרבן, וא"כ יש לחקור איך זה התרחש כאן. ולכאורה שייך ג' אפשרויות, ובע"ה ננסה להוכיח שנחלקו בזה הראשונים:

א) בפשטות משמע שהקרבן נהפך מאשם גמור לעולה גמורה, וזהו החידוש של ההלכה למשה מסיני של "כל שבחטאת מתה באשם רועה" (תמורה יח.). וכיון שיש כאן שינוי גמור בזהות הקרבן מסתבר שג"כ צריך איזה מעשה לפעול האי הפיכה, וכגון ניתוק או לכה"פ עקירה.

ב' האפשרויות הבאות מניחות שלא שייך שזהות הקרבן ישתנה לגמרי, ולפ"ז מסתבר שאולי לא צריך ניתוק או עקירה מדאו', כיון שאין כאן הפיכה גמורה אלא מעבר טבעי:

ב) אע"פ שההפרשה קבעה את הקרבן כאשם, ולא שייך שישתנה לקרבן אחר, מ"מ ההל"מ מגלה ששייך להקריב אשם כעולה, דהיינו אע"פ שדיני ההקרבה הם של עולה השם אשם נשאר אף כשא"א להקריבו כאשם, כגון שנתכפרו באחר.

ג) בכל אשם מונח גם שם עולה מתחילת קדושתו, ואע"פ שאין זה מתגלה כשאפשר להקריבו כאשם, כשא"א להקריבו כאשם, כגון שנתכפר באחר, ה"ז נהפך לעולה.

ולפי ב' האפשרויות האחרונות אולי אפשר שכשר לעולה אף כשעומד עדיין להתקרב כאשם כגון במחוסר זמן כיון שמתחילת קדושתו השם עולה מונח בו, או משום שהשם אשם נשאר עליו גם שנקרב כעולה.

א. שיטת רש"י ורגמ"ה

רש"י (זבחים ה:, ומנחות ד., עה"ת ויקרא ז:ה, ועוד) סובר שניתוק הוא מדאו' וכפשטות לשון הגמ' לפי הגירסא שלפנינו בסוגיא דזבחים ומנחות: "אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר, ניתק אין לא ניתק לא, מ"ט אמר קרא הוא בהווייתו יהא." (ולגבי הסוגיא בפסחים עג. שמשמע שניתוק הוא מדרבנן גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה, הבין הרמב"ן שבועות יב. שלפי רש"י זה מהסוגיות המתחלפות בש"ס, ולקמן נראה את שיטת תוס' במנחות בדעת רש"י). ולפי רש"י צריך ניתוק כי ע"י ניתוק "מיעקר שם אשם מיניה" (רש"י זבחים), אבל

קודם ניתוק נשאר אשם אף שא"א להקריבו כאשם.¹ מ"מ הדרשה של "אשם הוא בהווייתו יהא" מגלה שקודם ניתוק ה"ז נשאר אשם גמור ולכן אפילו למ"ד לא בעי עקירה אם שחטו סתמא ה"ז פסול ולא אמרינן דכיון שעומד להיות עולה ה"ז כשר לעולה, אלא כיון שהוא אשם גמור הסתמא הוא לאשם אפילו אם לא בעי עקירה, "דכל כמה דלא עקר מיניה שם אשם לא מתכשר" (רש"י מנחות ד.), דהיינו הפסלות הוא משום שהוא אשם ולא רק משום שלא היה ניתוק. ולכאורה רש"י אזיל לשיטתו בפסחים סד. גבי מותר פסח שסובר שאם שחט מותר פסח לשם פסח ה"ז פסול אפילו למ"ד לא בעי עקירה, דהיינו שלא נהפך אוטומטי לשלמים, והגמ' בפסחים עג. דימה מותר פסח לאשם שניתק לרעיה, ולהלן נבאר את הסוגיא לפי רש"י.

ועי' תוס' במנחות ד. ד"ה אשם שהבין ברש"י שההל' למשה מסיני הוא שצריך רעיה, אבל לאחר שיצא לרעיה ה"ז כשר לעולה ורק מדרבנן צריך מום. וכתבו תוס' שהוא "תימה גדול" לומר שיש דין של רעיה בלי שצריכים שיפול בו מום.²

ויש ליישב ע"פ מה שסובר רש"י ששייך להפוך את האשם לעולה ע"י עקירה לחוד ובלא ניתוק וכמו שמשמע מרש"י מכמה מקומות כגון זבחים ה: "ניתק אין – לא ניתק לא הוי סתמא לעולה", דהיינו כשלא ניתק רק הסתמא אינו לעולה, אבל כששחטו בהדיא לשם עולה ה"ז כשר³, והיינו שגם עקירה יהפוך את זהות הקרבן. ולפ"ז אין כ"כ תימה אמאי אינו צריך מום, דכל התפקיד של ניתוק הוא כדי להפוך את הקרבן, אלא שלפ"ז צ"ע אמאי צריך ניתוק כלל, ומה מוסיף ניתוק על עקירה, ואמאי צריך הל"מ לניתוק.

וי"ל שאע"פ שגם ניתוק וגם עקירה הופכים את זהות הקרבן מאשם לעולה, שניהם פועלים באופנים שונים. דעי' בפסחים ע: "כמה דלא עקר ליה בשחיטה סתמא ודאי לשמו קאי" משמע שלא שייך עקירה אלא בשעת שחיטה, וכ"כ בתורי"ד שם במפורש. וכן משמע מיומא סג. שר' דימי סובר שלא מהני עקירת חוץ [לעזרה], ואילו היה אפשר לעמוד ולהגדיר שם הקרבן שלא בשעת שחיטה מ"ש אם הוא בחוץ או בפנים, וע"כ שלא שייך לעקור שם הקרבן אלא בשחיטה שהוא פתח להגדרת הקרבן, וכמו שרק אז שייך מחשבת פסול, שעקירה שייך רק כחלק מעבודת הקרבן. לפ"ז בההל"מ ששייך ניתוק באשם התורה גילתה ששייך אפשרות אחרת לשנות זהות הקרבן, ואפילו שלא כחלק מעבודת הקרבן. אבל כיון שאינו בשעת שחיטה לא שייך להפוך את שם הזבח באופן ישיר, מ"מ ע"י שאומרים שזה הבהמה ירעה עד שיפול בו מום ודמיו ילך לנדבת עולה הוא מנתק את קדושת אשם ממנו, אבל כיון שראוי הבהמה להקרבה לא שייך שיהיה לו רק קדושת דמים, לכן צריך

¹ ואפילו לרש"י משמע שבלי הדרשה של "אשם הוא" ס"ד שיהא כשר כעולה אפילו בלי ניתוק וצ"ע מהכ"ת שיהא עולה, וצ"ל או מההל"מ של "כל שבחאת מתה באשם רועה", או מהדרשה דיהוידע הכהן [אשם הוא אשם אשם לה" כל שבא משום חטאת ומשום אשם ילקח בהם עולות הבשר לה' והערות לכהנים" תמורה כג:]. ולכאור' יהיה דומה למותר פסח שלמ"ד לא בעי עקירה אם שחטו סתמא כשר לשלמים בלי ניתוק.

² ולכאורה רש"י בא לתרץ את זה במש"כ בזבחים ה: "וניתק מדין אשם לרעיה שאמרו לו ב"ד הוציאואו וירעה" (וע"ע זבחים קיב. רד"ה כדרב שגם נקט ב"ד) וצ"ע מה ענין ב"ד לכאן. וי"ל שרש"י בא להסביר האין שייך לשנות זהות הקרבן מאשם לעולה ומתוך שצריך ב"ד, שב"ד הם הקובעים קדושת הקרבן, וכמו שאומרים "לב ב"ד מתנה עליהם". (אע"פ שבדרך כלל רק אומרים לב ב"ד בקרבן ציבור כאן אין זה לב ב"ד ממש.) אלא שצ"ע שלפעמים רש"י לא מזכיר ב"ד כמו בפסחים עג. "השליכו לאפר לרעות". וכן בזבחים טו:; מנחות ד., ותמורה יח:; (ועי' במאירי נזיר כה: די"מ שצריך ב"ד וי"מ שאינו צריך.) אבל באמת לק"מ דעי' זבחים ו: ברש"י "לב ב"ד – העוסקים בצרכי ציבור מתנה עליהם", דהיינו שאין זה ב"ד של פסיקה אלא של עוסקים בצרכי ציבור, ולא צריך מעמד של ב"ד, ולכן רש"י לא חש להזכירו בכל מקום.

³ ודלא כרגמ"ה מובא בשיט"מ מנחות ד. אות ג' שאפילו שחטו בהדיא לעולה ה"ז פסול עד שיעשה ניתוק.

מום, וממילא חל עליו קדושת הגוף של עולה, כיון שסוף סוף דמיו לכך היו עומדים דמיגו דנחתא עליו קדושת דמים נחתא עליו קדושת הגוף. א"נ אע"פ שיש להך קרבן קדוה"ג ולכן צריך מום, אין לו קדוה"ג של שום קרבן מסוים כיון שניתק ממנו שם אשם, אלא שאם שחטו סתם הרי זה נעשה עולה כיון שסוף סוף דמיו לכך עומדים.

והחילוק בין ניתוק לעקירה מפורש ברש"י פסחים עג. ד"ה אשם וז"ל "באשם גמירי הלכתא כל שבחטאת מתה באשם רועה ואם ניתקו מעליו והשליכו לאפר לרעות שיסתאב ויפול בו מום שיוכל לפדותו ... וזה לא המתין עד שיומם ומשניתקו לרעיה שחטו סתם כשר לעולת קיץ המזבח הואיל וסוף סוף דמיו לכך היו ועומדים." היינו שכשר לעולה לא משום שניתוק הפך אותו לעולה באופן ישיר ורעיה רק דין צדדי אלא כיון שסופו עומד לכך כשר גם עכשיו. ולפ"ז אין כאן "תימה גדול" כלל דצריך ניתוק לרעיה אם בא להופכו לעולה מחיים אבל מאחר שהפכו לעולה או ניתק ממנו שם אשם ממילא לא צריך מום כדי שיהיה כשר אבל בלי ניתוק לרעיה לא שייך להופכו לעולה אלא בעקירה בשעת שחיטה. ולפ"ז קושיית תוס' השניה אמאי נקט "גזירה לאחר כפרה אטו קודם כפרה" ולא נקט "גזירה לאחר ניתוק אטו קודם ניתוק", נמי לא קשה דגם קודם ניתוק כשר ע"י עקירה, ועיקר החשש הוא שמא ישחטנו קודם כפרה דאז לא שייך לא ניתוק ולא עקירה.

נמצא שיש ב' אפשרויות ברש"י מהו הזהות של אשם שניתק לרעיה, לפי הצד שאין מח' בין הסוגיות: (א) שאחרי שניתק נעקר ממנו שם אשם וממילא נעשה עולה משום שעומד לכך (ואינו דומה לעקירה שהופכים אותו בידים לעולה).

(ב) שאחרי ניתוק נעקר ממנו שם אשם, מ"מ לא נהפך לעולה, אבל כיון שעומד לקרב כעולה אם שחטו סתם כשר.

ויש מעלה למהלך השני ברש"י כיון שהגמ' עג. עג: דימה אשם לפסח לגבי השאלה של לא בעי עקירה, ויש להקשות שפסח אינו דומה לאשם, שפסח ששחטו סתם כשר אף בלא ניתוק אבל אשם ששחטו סתם פסול בלא ניתוק, וא"כ איך הוכיח מזה שפסח לא בעי עקירה (שהוי יותר שלמים) לאשם (שהוי פחות עולה). אבל לפי המהלך השני י"ל שהגמ' הביא הוכחה מפסח לאשם לאחר ניתוק ששניהם דומים ממש שאע"פ שקודם ניתוק אשם שאני משום הגזה"כ של "אשם הוא", לאחר ניתוק דומין ממש. אבל לפי האשפות הראשון צ"ע דאשם לאחר ניתוק הוי עולה גמורה אבל פסח לא הוי שלמים גמורה (שהרי כתב רש"י בסד. שפסח לאחר זמנו ששחטו לשם פסח פסול ואינו דומה לשלמים לשם פסח, עי' מש"כ במאמר על פסח שלא בזמנו). ולפי המהלך הראשון ברש"י צ"ל שאע"פ שהענין של "לא בעי עקירה" אינו מבטא את עצמו באותו צורה בפסח ואשם מ"מ היסוד שייך בשניהם, ואפשר להביא ראיה מא' לשני. ואע"פ שזה נראה קצת דחוק, הראה לי ר' יהודה וויליג קצת ראיה לזה מעג: רד"ה אלא אמר וז"ל "שחטו סתם כשר לעולה דכיון דקאי לעולה סתמיה עולה הוא ואע"פ שתחילתו אשם וכן מותר הפסח כיון דלשלמים קאי כי שחיט ליה שלמים הוא..." ומשמע שאשם שונה מפסח, שאשם כבר "סתמיה עולה הוא", משא"כ מותר פסח רק "כי שחיט ליה" נהפך לשלמים⁴.

⁴ועי' בריטב"א שבועות יב. ד"ה אלא לאו בא"ד "ועדיין לא..." שפירש כש"כ ברש"י. ואם רוצים לפרש את הסוגיא בפסחים שלא יסתור הסוגיא בזבחים לפרש"י צריך להניח כמה יסודות. למ"ד לא בעי עקירה זה שעומד לעולה גורם שינוי בהאשם באופן אוטומטי (אע"פ שאינו גורם שינוי זהות). וזה מבטא את עצמו בב' מקומות: קודם ניתוק ואחר ניתוק. קודם ניתוק כיון שעומד לקרב כעולה אפשר לשחטו לשם עולה (עקירה) אבל למ"ד לא בעי עקירה נשאר אשם גמור ולא שייך עקירה קודם ניתוק. לאחר ניתוק למ"ד לא בעי עקירה כשר אם שחטו סתם שעומד לקרב כעולה.

ויש להוסיף שרש"י לשיטתו בזבחים קיד: גבי שחוטא חוץ שאיתא במש' שם קיב: שפטור על שחיטת אשם מחוסר זמן בחוץ כיון שאינו ראוי לפתח אוהל מועד, וא"ר חלקיה בר רב טובי "לא שנו אלא לשמו אבל שלא לשמו חייב הואיל וראוי שלא לשמו בפנים." ופרש"י "אבל שלא לשמו כגון לשם עולה ובשם זה הוא ראוי לבא לפניו דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין חוץ מן הפסח וחטאת". דהיינו שר' חלקיה סובר שאשם כשר מחוץ בתורת אשם דכיון שכשר בזמנו שלא לשמה "מה לי בזמנו מה לי קודם זמנו כיון שלא עלו לבעלים" (לשון הקר"א שם) ולכאור' הביאור בהקר"א היא שהזמן הוא דין בהכפרה ולא בהקרבת. (וכן מפורש ברש"י יומא סג. ד"ה ואמר דלשם שלמים ג"כ כשר לר' חלקיה.) וזה חידוש עצום ששייך שיהיה כשר כאשם אע"פ שהוא מחוסר ואשם פסול מחוסר. א"נ י"ל שרש"י לשיטתו זבחים ב:ג. (ד"ה שלא לשמן וד"ה בסתמן וד"ה לשם חולין וד"ה דלאו) שהלא לשמה עוקר שם הקרבן ממנו והוי קרבן סתם ולא מיוחד ולכן אינו פסול במחוסר (ודלא כהגרי"ז בענין לא לשמן).

ומ"מ לב' הפירושים פרש"י הוא נגד הפשטות בגמ' שר' חלקיה בא לחדש ששייך לעוקרו לעולה גם במחוסר זמן כיון שאינו ראוי לאשם, וכיון שמיירי בעקירה מקשה הגמ' בסמוך על ר' הונא שחולק על ר' חלקיה וסובר שליכא מידי דכשר שלא לשמה ופסול לשמה מפסח שלא בזמנו שיכול לעוקרו לשלמים, וזהו כר' חלקיה שיכול לעקור האשם לעולה, אבל לרש"י ר' חלקיה לא מיירי בעקירה אלא בשחיטה של"ש. וגם קשה לרש"י מהגמ' יומא סג. שכותב על ר' חלקיה "התם [באשם] בעי עקירה..." משמע שר' חלקיה מיירי בעקירה, וכל זה כנגד רש"י שסובר שאין כאן עקירה כלל וזה כשר כאשם, וצ"ע אמאי לא פירש רש"י כפשטות הגמ'.

וי"ל דבשלמא אם נגיד כהאפשרות השני או השלישי בענין אשם שניתק לרעה מסתבר ששייך עקירה גם במחוסר, דכיון שיש לו קדושת עולה מההתחלה שייך להקריבו כעולה אף שעדיין עומד לאשם כיון שעכשיו א"א להקריבו כאשם (אפשרות השלישית), וכן אם שייך להביא אשם כעולה שייך להקריבו כעולה גם במחוסר כיון שנשאר אשם ואין כאן מהפיכה (אפשרות השניה), אבל לרש"י שההל' למשה מסיני מגלה ששייך להופכו מאשם גמור לעולה גמורה, זה לא שייך אלא אם א"א להקריבו עוד כאשם, אבל לא מסתבר ששייך להרחיב את הדין ולהופכו כשעדיין עומד להתקרב כאשם. ולכן רש"י דחק לפרש את ר' חלקיה מדין לא לשמה דעלמא, ולכן שייך אפילו בשחטו לשם שלמים (רש"י יומא), וכשהגמ' תירצה "פסח בשאר ימות השנה שלמים

וזהו כוונת הגמ': "אשם שניתק לרעה ושחטו סתם כשר לעולה אלמא קסבר לא בעי עקירה" פרש"י "מאחר שהוא עומד לכך א"צ לעקור שם אשם ממנו, פי' לפירושו, כיון שניתק ה"ז עומד לקרב כעולה, ולמ"ד לא בעי עקירה לא צריך לשוב ולעקור השם אשם ממנו בשעת שחיטה, אבל למ"ד בעי עקירה אף לאחר ניתוק צריך לעקור שם אשם ממנו, דהמ"ד בעי עקירה סובר שלא מעלה ולא מוריד מה שעומד לקרב כעולה, וא"כ ניתוק אינו עוקר ממנו שם אשם שכיון שהוי כאילו אין לו יעוד א"א לעקור ממנו השם אשם ולא לתת לו שם חדש, אבל למ"ד לא בעי עקירה. ממילא יש לו שם חדש.

ממשיך הגמ', "א"ה כי לא ניתק נמי" פרש"י "משעה שנתכפר באחר סתמיה לקיץ המזבח קאי" פי' לפי, כיון שסתמא לקיץ המזבח קאי אמאי תיקנו שצריך ניתוק לכתחילה הלא כשר בעקירה. אבל למ"ד בעי עקירה אף בעקירה אינו כשר בלא ניתוק דכיון שהוי כאילו אין לו יעוד נשאר אשם גמור, א"כ לא שייך לשחטו לשם עולה, (אם שחטו לשם עולה ה"ז אשם שלא לשמה) אבל למ"ד לא בעי עקירה אף קודם ניתוק שייך לעוקרו ע"י שחיטה לשם עולה כיון שלכך הוא עומד, ואין זה אשם שלא לשמה, ואע"פ שאם שחטו סתם בלי ניתוק אין זה עולה, זהו משום הגזה"כ של "אשם הוא בהווייתו יהא" שעד עקירה או ניתוק נשאר אשם.

מתרץ הגמ' "גזירה לאחר כפרה אטו קודם שנתכפר" פרש"י "דסתמיה לאשם אבל משניתק לא מיחלף" פי' לפי תקנו שצריך ניתוק, דמשניתק לא מיחלף וליכא למיחש שמא ישחוט אותו לשם אשם, אבל קודם ניתוק לכתחילה לא ישחטנו לשם עולה, אף שכשר, שמא יבוא לשחטנו לשם עולה אף קודם כפרה. וכע"ז איתא בריטב"א ומאירי.

הוא" זהו גופא הכוונה, שפסח, אף שעומד לפסח כגון בקודם זמנו, יש לו קדושת שלמים, משא"כ אשם, כשעומד להקריבו כאשם (כגון מחוס"ז) הוי אשם גמור בלי שום קדושת עולה.

ועי' ברגמ"ה מובא בשיט"מ מנחות ד. אות ג' דג"כ סובר כאפשרות הראשונה, שע"י ניתוק שייך להפוך אשם לעולה, אבל כיון שצריך מהפכה גמורה – מאשם לעולה – לא שייך אלא ע"י ניתוק. ולכן סובר שאפי' אם עומד לרעה, כגון שנתכפרו באחר, אם לא ניתקו א"א להקריבו כעולה, אפילו ע"י עקירה (ודלא כרש"י), שצריך ניתוק דוקא כדי להפוך זהות הקרבן, דעקירה לא שייך אלא בדבר הדומה לפסח שכבר יש לו קדושת שלמים, ורק לאחר ניתוק שייך להיות כשר כעולה. ואפילו לאחר ניתוק אינו כשר אא"כ הוא שוחטו לשם עולה דסבר ד"בעי עקירה" והניתוק אינו הופך אותו לעולה כש"כ אלא מנתק את קדושת האשם ואז שייך לשוחטו לשם עולה. (וע"כ שהוא יפרש את הגמ' זבחים קיד: כרש"י דאפילו לאחר כפרה א"א לעוקרו לעולה כ"ש לפני כפרה.)

ומה שכתב שאם נתכפרו באחר שהוא פסול כששחטו לשם עולה הוא ר' הונא לשיטתו בזבחים קיד: שסובר שלא מצאנו דבר שהוא פסול לשמו וכשר שלא לשמו. ובאמת לרש"י שסובר שמהני עקירה לאחר כפרה קודם ניתוק צ"ע לר' הונא מי איכא מידי דלשמו פסול שלא לשמו כשר ולכאורה יש סתירה בין ר' הונא גבי אשם שניתק לרעה שכשר לעולה ור' הונא דזבחים קטו. שליכא מידי שלשמה פסול ולש"ל כשר. ואין לומר שכיון שעומד להתקרב כאשם כבר נהפך לאשם, דלפי רש"י ר' הונא דרש "אשם הוא" בהווייתו יהא שנשאר שם אשם עליו אע"פ שא"א להקריבו כאשם ולכן פסול אם הקריבו סתם אפילו למ"ד לא בעי עקירה, עי' רש"י מנחות.

וע"כ צ"ל שקושיית ר' הונא על ר' חלקיה בזבחים קטו. אינו אלא במידי שעומד להתקרב לשמה, כגון אשם מחוס"ז, ולכן שואל מי איכא מידי שעומד להתקרב לשמה ועכשיו פסול לשמה וכשר שלא לשמה, אבל כשלא יהיה אפשר להקריבו עוד כאשם ועומד להתקרב כעולה מסתבר שיהיה כשר של"ש ופסול לשמה. ולפ"ז דברי רש"י בזבחים קטו. מדויקים מאד דכתב "והרי פסח בשאר ימות השנה אינו כשר לשמו דתנן שחטו קודם חצות פסול" דהיינו דהקושיא דוקא מפסח קודם זמנו שפסול לשמה וכשר שלא לשמה, ומתוך שאני פסח שאפילו קודם זמנו יש לו קדושת שלמים ודלא כאשם קודם זמנו שאין לו קדושת עולה.

ב. אפשרות השניה

ב' האפשרויות הבאות נוקטות שאין שינוי זהות גמור בין אשם לעולה, או משום ששייך להקריב אשם כעולה או משום שיש לאשם גם שם עולה מתחילת קדושתו. הצד השווה ביניהם הוא שיש קשר אמיץ בין אשם לעולה. ננסה להביא כמה ראיות לאותו קשר, יש מהם שמשמעותם נוטים לאפשרות השנית ויש מהם שדומים לשלישית. ובסופו של דבר נציע שאולי שתי האפשרויות האלו א' הן.

בניגוד לרש"י, רגמ"ה, וריטב"א שסוברים שבסופו של דבר האשם נהפך לעולה גמורה וע"כ צריכים ניתוק או לכה"פ עקירה לפעול ההפיכה ברמה של דאורייתא, י"ל שכשמקריבים אותו כעולה נשאר אשם בעצמותו, דלא שייך שזהות הקרבן ישתנה לגמרי, ולפ"ז מסתבר לומר שלא צריך ניתוק או עקירה מדאו', וכמו שמשמע בפסחים עד. ושבועות יב., וכש"כ ר"ת בספר הישר סי' תקי"ד מובא בתוס' בהרבה מקומות.

הקשר האמיץ בין קדושת אשם ועולה בולט במה שכתב הר"י בתוס' בפסחים עג. וגם בת"י הראשון בתוס' בזבחים ה: שצריך להדרשה של "אשם הוא בהווייתו יהא" לחדש שא"א לשחטו כעולה קודם כפרה,

וצ"ע דקודם כפרה אפשר להקריבו כאשם והוי אשם גמור ולכאורה אין שום צד שיהיה כשר לעולה, ואמאי צריך לימוד שא"א. ועי' בתוס' מנחות שמוסיף קצת ביאור שצריך קרא "היכא דאבד והפריש אחר ונמצא הראשון והרי שנים עומדים דפליגי בפרק שני שעירי דרב אמר מצוה בראשון ור' יוחנן אמר מצוה בשני לא אמרינן דיהא חבירו קרב מיד עולה דבהווייתו אשם יהא קודם כפרה". אבל מ"מ צ"ע דאף דיש דין לכתחילה להקריב הראשון או השני לכאור' נשאר אשם שהרי הוא הפריש אשם ולא נתכפר עדיין וממילא חייב אשם וזה כשר לאשם ומהכ"ת שיכול להקריבו לעולה. ובפרט קשה למ"ד מצוה בראשון, הלא הבהמה השניה היה עומד להקריבו כאשם ולא מסתבר שמציאת הראשון לחוד יהפוך את השני לעולה. ואי נימא כהאפשרות השלישית שמתחילת קדושתו יש לו שם עולה מסתבר איך שייך להפכו לעולה אף שעדיין יכול להקריבו כאשם כיון שיש מצוה באחר. וגם ניחא לפי האפשרות השניה ששייך להקריבו כעולה אע"פ שנשאר אשם, אבל אם צריך הפיכה גמורה לא מסתבר.

ועי' בערכי תנאים ואמוראים לרבינו יהודה ב"ר קלונימוס משפירא (רבו של הרוקח) ערך רב יוסף בריה דרב סלא חסידא שהביא הך פירושא דתוס' ונתקשה אמאי צריך קרא קודם כפרה פשיטא שנשאר אשם ותירץ בע"א, וז"ל: "וכי תימא פשיטא, דהיאך משנין מקדושה לקדושה. ומתריצים [רבותינו שבצרפת] דקרא לא איצטריך אלא לאשם תלוי, דהתם ס"ד דיכול לשנותו לקדושה אחרת הואיל ועל הספק בא שמא אינו קדוש". ולכאורה הוא הבין שאף לר"ת דלא בעי ניתוק או עקירה מדאו' מ"מ יש שינוי זהות גמורה אחרי שא"א להקריבו כאשם. אבל מתוס' מבואר שהטעם שלא צריך עקירה או ניתוק מדאו' משום שאפילו קודם עקירה יש קשר.

ועי' תמורה יח. בשיט"מ אות ו' בהשמטות שהבין בסוף דבריו שר' ישמאעל סובר שאע"פ שיש הל"מ בתמורת אשם דלרעיה אזלא ("כל שבחטאת מתה באשם קרב עולה") מ"מ "לא הוי שינוי קודש אי אקרבה לאשם כיון שתחילתו לאשם אע"פ שנשנית ההלכה". וצ"ע דהשיט"מ כתב את זה בדעת ר"ת שלא צריך ניתוק או עקירה מדאו' ואפילו למ"ד לא בעי עיקרה וא"כ לכאור' הקרבן נהפכה לעולה והאיך יתכן שלא יהיה שינוי קודש אם הקריבו לאשם (דלפי האפשרות השלישית האשם נהפך לעולה כיון שתחילת קדושתו ג"כ היה כעולה), וע"כ כהאפשרות השניה, שכשאשם כשר לעולה אין זה משום שנהפכה לעולה אלא משום ששייך להקריב אשם כעולה, וממילא מסתבר שלא יהיה שינוי קודש אי שחטו כאשם.

ועי' בפסחים עג. תוד"ה אשם שהקשה לר"ת שהפסוק "אשם הוא" מגלה שאשם קרב כעולה אפילו בלי ניתוק ובלא עקירה א"כ מהו ההל"מ שאשם רועה ות"י בחד תירוץ "א"נ כי גמרי' דבאשם רועה למצוה."⁵ ואי נימא כהאפשרות השלישית שנהפכת לגמרי לעולה ממילא כשא"א להקריבו עוד כאשם כיון שתחילת קדושתו היה ג"כ לעולה קשה להבין למה יש מצוה דאו' ברעיה הלא נהפכה לגמרי לעולה ע"פ הגזזה"כ של אשם הוא בהווייתו מה שיהיה בסוף שהיינו אשם ואם שחטו סתם כשר לעולה, ואמאי יש מצוה דאו' ברעיה. אבל אי נימא כהאפשרות השניה, שאפילו לר"ת נשאר אשם אלא שאפשר להקריבו כעולה ניחא אמאי יש מצוה ברעיה, דאף שהוא כשר כעולה נשאר אשם ועדיף שירעה שע"י רעיה יקריבנו כעולה גמורה. (ואין לדחות דצריך רעיה כדי להקריבו כנדבת ציבור דעכשיו אינו בא ממעות ציבור דלר' יהושע אפילו לאחר רעיה אינו בא כנדבת ציבור ומ"מ יש מצוה מדאו' ברעיה).

⁵ ועי' בתוס' במנחות שהקשה על האי תירוץ מהגמ' פסחים שמשמע שרעיה היא מדרבנן לגמרי. וי"ל דהגמ' רק מקשה אמאי פסול בדיעבד מדרבנן קודם ניתוק כיון שא"א לבוא לידי פסול למ"ד לא בעי עקירה ומתריצת גזירה אטו קודם עקירה.

ג. הקשר בין חטאת ועולה

יש להביא עוד ראיה להאפשרות השניה מזבחים ה: "קשיא ליה לר"ל אשם דלא אתי לאחר מיתה [וא"כ האיך שייך שיהיו כשרים ולא יעלו לשם חובה כשקרבים שלא לשמה] לימא ליה ר"א אשם נמי אתי לאחר מיתה", פרש"י "אשם שמתו בעליו רועה ודמיו נופלין לקיץ המזבח". וכבר הקשה הגרי"ז במנחות ד' שדברי הגמ' צ"ע דבכה"ג אין זה אשם אלא עולה, ולא מצאנו אשם שקרב לאחר מיתה, ואפילו את"ל שאשם שניתק לרעיה והקריבו סתם שהוא כשר לעולה, לפי האפשרות הראשונה והשלישית ה"ז כשר כעולה משום שנהפך לעולה ושם אשם מנותק ממנו לגמרי, אבל אי נימא שהקרבן נשאר אשם ואף כשא"א להקריבו כאשם אשפר להקריבו כעולה בלי שיהפוך לעולה הגמ' מסתבר מאד, דבאמת מצאנו שאשם קרב לאחר מיתה עם קדושת אשם, ולכן מסתבר לומר שאפילו אם קרב למותרו כיון שבא מאשם יש לו שם אשם.

אבל לפ"ז לכאו' המשך הגמ' קשה דמקשה "חטאת נמי מיקרב קרבה למותרה", ומתרצת ששאני חטאת שיש גזה"כ שפסול הוא שלא לשמה. וצ"ע דאפי' את"ל ששייך להביא אשם בתורת עולה אע"פ שנשאר עליו שם אשם, לא מצאנו חטאת שקרב כעולה אע"פ שנשאר שם חטאת עליו דהלא יש הל"מ של "כל שבחטאת ימות באשם קרב עולה".

אבל באמת זה אינו, דההל"מ אינו אלא בחטאת יחיד אבל בחטאת ציבור שייך להקריבו כעולה ע"פ הדרשה של יהודיע הכהן "אשם הוא אשם אשם לה" כל שבא משום חטאת ומשום אשם ילקח בהן עולות הבשר לה' והעורות לכהנים" (תמורה כג:). וכמו שמצאנו בשבועות יב. שלר"ש דסובר שלא אמרינן לב ב"ד מתנה עליהן, אם שעיר של ר"ח אדר נאבד ונמצא בניסן כיון שאין מקריבין קרבנות ציבור ממעות התרומה של אשתקד מקיצין בדמיהן את המזבח. אבל הגמ' קובעת שמעיקר הדין יכול להקריב גופן למזבח אלא שגזרינן לאחר כפרה אטו לפני כפרה. וא"כ מצאנו חטאת שקרב כעולה. ומשמע שמקריבין אותו כעולה אע"פ שנשאר שם חטאת עליו, דמה ששיער ר"ח אינו קרב בניסן הוי רק דין לכתחילה משום שצריך להביאו מתרומה חדשה, אבל בדיעבד ה"ז כשר (עי' ביומא נו.) וא"כ הקרבן נשאר כשר כחטאת, והאיך אפשר להופכו לעולה. (וכע"ז הקשה הגרי"ש אלישב שליט"א בהערות למס' שבועות). אבל לפי הנ"ל מיושב שאינו צריך להופכו לגמרי לעולה, ואפשר להקריבו כעולה אפילו כשנשאר עליו שם חטאת.

ובאמת לומר שיש קשר ממשי בין חטאת ועולה הוא חידוש הרבה יותר גדול ממה שאמרנו שיש קשר בין אשם לעולה, דכל דיני זריקת הדם של אשם דומים לעולה (למטה מחוט הסיקרא, שתיים שהם ארבע, אין צריך טבילת אצבע, אין כיבוס) משא"כ דיני הדם של חטאת מיוחדים. אבל מפשטות הגמ' זבחים ה: "חטאת נמי" משמע שגם בחטאת יש קשר ממשי לעולה וכמו אשם, ואף שיש לדחות קצת ולומר שזהו רק לגבי מותר חטאת מ"מ משבועות יב. מוכח שגם שייך להקריב חטאת כעולה ואף שברוב המקרים אין זה שייך דיש הלכה שחטאות יחיד מתות ואפילו בחטאת ציבור לא שייך להקריבו כעולה משום דהוי נקבה, כששייך, כגון בשעירי ר"ח, ה"ז נקרב כעולה.

והקשר הממשי בין חטאת לעולה נלמדת מן הדרשה של יהודיע הכהן שלא מחלק בין חטאת לאשם דשניהם נהפכין לעולה. ואע"פ שההל"מ שחטאת מתה ואשם קרב עולה מגביל את הקשר, זהו דוקא בחטאת שמתה אבל בחטאת ציבור שהוא זכר אולי אין הבדל בינו לבין אשם לגבי הקשר לעולה. וכך משמע מכמה ראשונים כגון הריטב"א שבועות יב. בדעת ר"ת וז"ל "דאילו מאי דגמירי הלכה אינו אלא שלא תמות כחטאת

אע"ג דכתיב כחטאת האשם, וכיון שלא תמות ממילא קריבה היא עצמה עולה". וכע"ז בספר הישר סי' תשע"ז שההל"מ לגלות "דאינו מת כחטאת", שהיינו ההל' מחלקת בין חטאות המתות ואשם, וממילא כחטאת שאינן מתות, ואפשר להקריבם כעולה, אין שום הבדל בין חטאת לאשם לגבי עולה ע"פ הדרשה דיהוידע הכהן. וכך משמע מהראב"ה סי' תתקצ"א "הילכתא גמירי דכל שבחטאת מתה [באשם] מצוה לכתחילה לרעה עד שיומם וסופו לעולה ע"פ הדרשה דיהוידע הכהן". דהיינו זה שאשם קרבה כעולה נלמד מהדרשה דיהוידע, ובוזה אין הבדל בין חטאת לאשם, וההלכה מגלה שיש מצוה לכתחילה ברעה, וכמו א' מהתירושים בתוס'⁶.

וכע"ז בחזו"א תמורה לה: יב שהקשה אמאי צריך לההלכה למשה מסיני שתמורת חטאת מתה הלא פשוט שלא שייך הקרבה. ובחד תירוץ חידוש דצריך לההלכה למשה מסיני שלא נימא שתמורת חטאת קרב עולה. וזהו כמש"כ שהדרשה של יהוידע מגלה שכל חטאת קרב עולה כששייך.

מכל הנ"ל יוצא שלפי ר"ת יש קשר חזק בין חטאת לעולה, ואע"פ שהגמ' זבחים ה: רק מיירי במותרות, ואין כ"כ ראייה ממותרות, דשמא הטעם דקרב מותרות משום ד"מעיקרא עולה הוא" (זבחים קיב). נקט מותרות משום שברובא דרובא דחטאות א"א להקריבו כעולה, ומ"מ מזה ששייך איגלאי מילתא שהקשר בין חטאת ועולה קיים. דאת"ל שהקשר אינו כ"כ חזק אמאי לא דחתה גמ' את הדמיון. וא"כ מיושב הסוגיא בזבחים ה:, דכיון שמצאנו חטאת שקרב כעולה כמו אשם שקרב כעולה אמאי כל חטאת פסול שלא לשמה ומתרת הגמ' שאה"נ, חטאת פסולה משום ש"מיעט רחמנא הוא".

(ויש להעיר שגם לפי האפשרות השלישית אפשר ליישב את קושית הגרי"ז ולהסביר את הגמ' זבחים ה: כהנ"ל אבל יותר בדוחק, דהיינו כיון שמונח בכל אשם גם שם עולה, וכמו שמצאנו במחוס"ז שנשחט של"ש ששייך להכשיר הקרבן על ידי עקירה לעולה, מסתבר שג"כ יהיה כשר בכל לא לשמה אפילו אם הוא כשר כאשם. ומקשה שה"ה בחטאת וכש"כ. אבל לומר שמתחילת קדושת חטאת יש גם שם עולה הוא חידוש הרבה יותר גדול משום דדיני הקרבת חטאת שונים לגמרי מדיני הקרבה של אשם ועולה. ולכן נראה שלפי האפשרות השלישית צריך לומר שהגמ' רק מיירי במותרות וצ"ע.)

ד. אפשרות השלישית

כבר ביארנו באות א' שפשטות הגמ' בזבחים קיד: משמע כהאפשרות השנית או שלישית דאיתא התם שר' חלקיה ב"ט סובר שחייב על אשם מחוס"ז בחוץ שלא לשמה, ומשמע שזה משום עקירה, ואף שעומד להתקרב כאשם כשר כיון שיש לו קדושת עולה מתחילתו (אפשרות השלישית)⁷ או משום שאפשר להקריבו

⁶ ויש להעיר שנחלקו הרמב"ן שבועות יב. ותוס' פסחים עג. בדעת ר"ת מה יהיה הדין אילו היה הפסוק של "אשם הוא" שמגלה שאשם נשאר אשם ואינו נהפך לעולה, בלי ההל"מ. לפי הרמב"ן הייתי יודע שקרב עולה אלא שס"ד שלא יהיה עולה עד שיעקרו, ולתוס' "הוא בהוייתו דמעיקרא ולא יקרב עולה" (ולכאור' הדרשה דיהוידע יהיה רק לגבי מותר אשם וכמו בחטאת). מ"מ אפילו לתוס' אילו לא נאמר "אשם הוא" אפילו בלי ההל"מ הייתי יודע שקרב עולה וע"כ זהו משום הדרשה דיהוידע הכהן.

⁷ ולפ"ז קושיית הגמ' על ר' הונא מסתבר מאוד, דכמו שיכול לעקור פסח לשלמים אפילו קודם זמנו משום דמתחילת קדושת פסח יש לו שם שלמים כך יכול לעקור אשם לעולה קודם זמנו שמתחילת קדושתו יש לו שם עולה. ומתרת הגמ' שאני פסח קודם זמנו שעיקרו לשלמים משא"כ אשם אע"פ שיש לו שם עולה מתחילת הקדשו מ"מ ודאי עיקרו לאשם. וזהו בדיוק מה

כעולה אף שנשאר אשם (אפשרות השנית). והפשט הזה בגמ' נמצא בתוס' בתמורה יט: דאשם בן שנה שהביאו בן שנים או בן שנים שהביאו בן שנה כשר ולא עלו ועי"ש בתוד"ה אשם שהקשה ע"ז ממנחות מח: שבכה"ג יצא לבית השריפה ותי' "עי"ל דהכא [בתמורה] מיירי לאחר שניתק לרעייה והתם מיירי בשלא ניתק". והיינו, מה דאיתא במנחות שהוא פסול משום שגזרו שקודם ניתוק ה"ז פסול כדאיתא בפסחים עג.. ומבואר מזה ששייך ניתוק במחוס"ז אף שעתיד להיות כשר כגון באשם בן שנתים שהביאו בן שנה. וזה מסתבר כהאפשרות השלישית או השנית. אבל עי' שם בשיט"מ בהשמטות אות ל"ב שמבואר כהאפשרות השלישית דכתב "התם ששחטן לשמן כלומר לשם אשם ואז ודאי הוא אשם פסול אבל הכא מיירי ששחטן שלא לשמן וכיון שעקר שם אשם מהם ועשה עולה יהיו כשרים דהא חזי שפיר לעולה". ומשמע מהשיט"מ שכל זמן ששחטו שלא לשמן ואף שלא שחטו לעולה שכשר לעולה "כיון שעקר שם אשם מהם". וזה מסתבר לפי האפשרות השלישית שכיון שיש לו קדושת עולה מתחילתו אם עוקרים שם אשם מהם ממילא הוא עולה. אבל לפי האפשרות השניה שאפשר להקריב אשם שאינו ראוי כעולה (אף אם עדיין עומד להתקרב כעולה כמו בכה"ג) משום ששייך לשחטו לשם עולה זה ודאי אינו שייך אלא היכא ששחט במפורש לשם עולה ולא סגי במה ששחט שלא לשם אשם.

ויש להביא עוד ראייה להאפשרות השלישית מהריצב"א מובא ברא"ש סוף פ"ב דקינים דאיתא שם "האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה, עולתה ומתה לא יביאו יורשין חטאתה". והרא"ש שם מקשה מהתו"כ (פ' תזריע ספ"ד) שאיתא "מנין שאם הביאה עולתה ומתה שיביאו יורשין חטאתה ת"ל אחד לחטאת וא' לאשם". ותי' בשם ריצב"א "דהא חטאת שמתו בעליה למיתה אזלא היינו בהפרישו מחיים ... ובהכי איירי מתני' דלא יביאו חטאתה, אבל ההיא דתו"כ איירי בשלא הפרישו מחיים וכמ"ד שיעבודא דאו', ויביאו יורשים חטאתה דקתני לא שיקריבו החטאת אלא שיקריבו מן הדמים". וצ"ע דכשהיורשין מביאין הקרבן אין זה חטאת אלא עולה, והשיעבוד דאו' חל על החטאת ולא עולה, ואיך הבאת עולה פוטר השיעבוד להביא חטאת.

וע"כ צ"ל שכשמקריבין העולה הוא קיום בהשיעבוד על החטאת כיון שבכל חטאת יש גם שם עולה, ע"פ הדרשה של יהוידע הכהן, שייך להפטר משיעבוד להקריב חטאת ע"י הקרבת עולה (כשהקרבת חטאת לא שייך). (וכשהצעת דבר זה לפני הגר"מ רוזנצוויג אמר לי שאולי זה רק שייך לומר בחטאת כמו יולדת שאינו בא על החטא וכיון שדומה יותר לעולה הקשר בין חטאת לעולה מתבטא יותר⁸).

(ועי' בחזו"א בריש זבחים שג"כ הבין שלר' חלקיה כשר משום עקירה לעולה (כש"כ בתוס' ודלא כרש"י ורגמ"ה) והקשה עפ"ז על המש' ריש זבחים שר' אליעזר סובר ש"האשם בכל זמן" פסול של"ש, וצ"ע דכשר לאחר זמנו דנעשה עולה ולר' חלקיה אפילו קודם זמנו, ואמאי נקט במש' "אשם בכל זמן". וזהו קשה רק לפי האפשרות השלישית שכיון שיש לו קדושת עולה מתחילתו אפשר לעוקרו ולעשותו עולה ואפילו קודם

שאמרה הגמ' ביומא סג. שלרבינן משמיה דר"י פסח ששחטו בחוץ חייב בין לשמו בין שלא לשמו דלא בעי עקירה ודלא כאשם שאפילו לר' חלקיה חייב בחוץ דוקא אם שחטו של"ש.

⁸ ואולי יש להוסיף על מה שכתבתי כדי לפרש הריצב"א ע"פ יסוד ששמעתי מר' חיים פעקער דעי' שבת ע. "יומת בממון" ובשבועות יד. "חסרי ביה ממון" שחלק מכפרה תלוי בחסרון ממון, [ובפרט באשם שצריך שיהיה שוה כסף מסוים אבל אולי ענין זה שייך גם בחטאת], וא"כ כשהיורשים מביאין העולה יש מקצת כפרה כעין חטאת.

זמנו. אבל לפי האפשרות השנית שהוא נשאר אשם אלא שכשר לעולה, זהו דוקא משום שאשם כשרה שלא לשמה אבל לר"א שאשם פסולה שלא לשמה לא שייך שיהיה כשר כעולה, וא"כ נמצא שהמש' ריש זבחים הוי קצת ראייה להאפשרות השנית.)

ה. ביאור בסוגית פסחים ע"ג

ויש להביא ראייה להאפשרות השלישית מפסחים סד. תוד"ה טעמא שר"ת סובר שלמ"ד לא בעי עקירה אם שחט פסח לאחר זמנו לשם פסח ה"ז כשר ככל שלמים ששחטו של"ש. ומקופיא הפשט הוא משום שהפסח נהפך לגמרי לשלמים כשא"א להקריבו עוד בפסח. והגמ' פסחים עג. הביאה ראויית לגבי השאלה אם אשם צריך עקירה מפסח, ומשמע שדומים. ולהצד השלישית אשם דומה ממש לפסח, דכיון שא"א להקריבו עוד כאשם נהפך לעולה אוטומטי בלי ניתוק או עקירה, ונמצא ר"ת הוא לשיטתו.

אבל אין זה ראייה גמורה להצד השלישי דעי' במש"כ במאמר על פסח שלא בזמנו דיש לפרש שאפילו ר"ת מודה שאינו נהפך לשלמים לגמרי, וכפשוטו לשון התורת כוהנים יח:ד שמותר פסח נאכל ליום ולילה "כתחילת הקדשן", ושכן משמע מר"ת ביומא סג. תוד"ה טעמא עי"ש וא"כ גם לפ"ז ר"ת לשיטתו.

וכבר כתבנו שלכאורה רש"י לשיטתו בענין זה דלגבי פסח סובר שאינו נהפך אוטומטי לשלמים וכן אשם אינו הופך אוטומטי לעולה אלא צריך ניתוק ועקירה⁹. אבל צ"ע דלפי רש"י עדיין יש חילוק בין פסח ואשם, שאשם שא"א להקריבו כאשם אם שחטו סתם פסולה אף למ"ד לא בעי עקירה, שצריך ניתק או עקירה לעקור שם האשם ממנו משא"כ פסח שכשר כשלמים אם שחטו סתם (אע"פ שפסולה אם שחטו לשם פסח). אבל באמת דברי רש"י מדויקים מאד, דהטעם של פסול אשם שא"א להקריבו כאשם כששחטו סתם היא משום ההגזה"כ של "אשם הוא בהווייתו יהא" כדאיתא בזבחים ה:; ובלי הגזה"כ יהיה דומה לגמרי לפסח (שלא מצאנו בפסח מושג של ניתק לרעיה כשאין דחוי), ומה שהגמ' עג. דימה את פסח ושלמים לגבי השאלה אי בעי עקירה זהו דוקא באשם שניתק לרעיה, שאחר ניתוק ה"ז דומה לפסח, דכמו בפסח כיון שעומד ליקרב כשלמים אע"פ שאינו שלמים עדיין (לכן פסול אי שחטו לשם פסח), כשר אם שחטו סתם, כן אשם שניתק, אע"פ שאינו עולה, כיון שעומד לקרב כעולה כשר כעולה אם שחטו סתם וכש"כ רש"י עג. "וזה שלא המתין עד שיומם ומשניתקו לרעיה שחטו סתם כשר לעולת קיץ המזבח הואיל וסוף וסוף דמיו לכך היו עומדים". נמצא שגם רש"י וגם ר"ת לשיטתהם ממש גבי אשם לפי מה שסוברים בפסח¹⁰.

ואולי כל הטעם של האפשרות השנית שאפשר לשחוט אשם כעולה הוא משום שהיה לו שם עולה מתחילת קדושתו כהאפשרות השלישית וא"כ ל"פ.

⁹ ומה שכתבנו שרש"י סובר שבפסח לאחר זמנו אם שחטו לשם פסח הוא פסול זהו ממה שדיק מסיפה במקום להוכיח ממה שמפורש ברישא בדף סד. ואע"פ שבדף עג: איתא שאם שחטו בהדיא לשם פסח שהוא כשר למ"ד לא בעי עקירה צריך לחלק דשאני התם שאינו מכוין שלא לעוקרו אלא שטועה וסובר שעדין אפשר להקריבו כפסח ובכה"ג כשר ועי' מש"כ בכל זה במאמר על פסח שלא בזמנו.

¹⁰ ויש להוסיף שלכאורה גם המאירי לשיטתו דלגבי פסח סובר כרש"י שאפילו למ"ד לא בעי עקירה אם שחטו לשם פסח פסול [כן כתב בפסחים ס: וסג.]. וגבי אשם בדף עג. ג"כ נראה שבפירוש כרש"י [דאם שחטו סתם לפני ניתוק שהוא פסול אף למ"ד לא בעי עקירה ומה שאיתא בגמ' שגזרו לאחר כפרה אטו לפני כפרה היינו שגזרו שמה ישחטנו "לשם עולה" קודם כפרה].

ו. דיחוי באשם שניתק לרעיה

מר' הונא א"ר שאשם שניתק לרעיה כשר לעולה מבואר דלא אמרינן דיחוי בכל אשם שניתק לרעיה, וצריך עיון טובא, דכשמתו בעליו או נתכפרו באחר הרי נראה ונדחה, ואמאי כשר למ"ד בעלי חיים נדחין.¹¹ ואין לומר שאין כאן דיחוי כיון שמיד כשמתו בעליו או נתכפרו באחר הרי זה כשר לעולה, ובפרט לר"ת שלא צריך עקירה או ניתוק מדאו', ולא שייך דיחוי אלא כאשר אינו כשר לשום קרבן, דהלא מצאנו בפסח שנאבד והפריש אחר תחתיו ונמצא קודם שחיטה שנדחת וא"א להקריבו כשלמים (מתני' פסחים צו:). ובאשם כה"ג ה"ז כשר כעולה, וכן בהפריש פסח ומת לאחר חצות למ"ד בעלי חיים נדחין יש כאן דיחוי וא"א להקריבו כשלמים (גמ' פסחים צח.). ובאשם כה"ג כשר כעולה, וצ"ע אמאי אין כאן דיחוי. ואין לומר שזהו החידוש של ההל"מ, שקרב עולה ולא אמרינן דיחוי, דהא כתב ר"ת (מובא ברמב"ן שבועות ועוד) שגם בלי ההל"מ הייתי יודע שכשר כעולה.

וראיתי בחזו"א (באו"ח סי' קכ"ד עמ' רי"ב) שתירץ שאה"נ דמה שאמר ר' הונא שאשם שניתק לרעיה כשר לעולה במח' שנייה דלרבה דאמר בפסח שחיטה קובעתו וגורם דיחוי בפסח ה"ה באשם. וזה חידוש עצום דלא מוזכר בראשונים, ועוד שהרמב"ם והראב"ד פסקו כרבה¹² (קרבן פסח ד:ו) דסתם מתני' דפסחים צו: אליבא דרבה ועוד דר' יוחנן קאי כוותיה, ותימא לומר שכל זה נגד ר' הונא שאשם שניתק לרעיה כשר לעולה. (ומה שדייק החזו"א שהגמ' פסחים עג: קאי כר' זירא במש"כ הפריש קודם חצות ואילו לרבה שייך דיחוי אפילו בהפריש לאחר חצות הוא כנגד רש"י שם ד"ה ומתו שכתב "והא דקי"ל מותר הפסח אחר הפסח קרב שלמים כגון שאבד קודם חצות ונמצא לאחר שחיטת פסח", ואילו לר' זירא אפילו אם נמצא קודם שחיטת פסח אין כאן דיחוי וע"כ שנקט קודם חצות כדי לאוקמי ככו"ע וכן בגמ').

ולפי האשפרות השנית ניחא אמאי אין באשם שניתק לרעיה דיחוי, דאפילו לאחר כפרה כשמקריבין אותו כעולה נשאר אשם ואין כאן דיחוי מאשם כלל משא"כ בפסח י"ל שכשא"א להקריבו עוד כפסח כגון שמתו בעליו אם מקריבים אותו כשלמים לא נשאר עליו שום שם פסח¹³. אבל לפי האפשרות השלישית קשה דכמו שיש שם עולה על אשם מתחילת הקדשו כך יש שם שלמים על פסח מתחילת הקדשו ולכן בשניהם מהני עקירה קודם זמנו ואמאי אמרינן דיחוי בפסח ולא באשם.

ואפשר לומר שהטעם שיש דיחוי בפסח הוא משום דשאני פסח שבזמן הקרבת פסח נעקר שם שלמים ממנו לגמרי (זהו חלק מהגזו"כ של פסול של"ש) משא"כ באשם (שכשרה של"ש) אף כשכשר לאשם לא נפסק

¹¹ ואין לומר דרב דאמר דכשר לעולה לטעמיה דאמר אין בע"ח נדחין דעי' בפסחים עג: דמשמע דלא צריך להגיע לזה אלא לדחות התירוץ של ר' הונא בריה דר' יהושע, וכך דייק החזו"א.

¹² ואף שהר"מ פסק ג"כ כר' הונא לק"מ דסובר שבעלי חיים אינם נדחים.

¹³ וצ"ע ממה שאיתא בתו"כ פ"ח ה"ד לגבי מותר פסח "שאינן נאכלין אלא ליום ולילה כתחילת הקדשן" ומשמע שהשם פסח נשאר עליו. וצ"ל שה"פ אע"פ שנהפך לשלמים לגמרי מ"מ הרי הוא כשלמים שנאכל ליום ולילה שאינו משתנה מתחילת הקדשו יותר ממה שצריך ועי' מש"כ על זה במאמר על פסח שלא בזמנו. ולאלו שסבורים שנשאר שם פסח גם על מותר פסח שא"א להקריבו כפסח י"ל דזהו דוקא לאחר זמנו אבל ב"ד לאחר חצות אין שם שלמים על פסח כלל ולכן פסול שלא לשמה. ולכן בתירא אליבא דר' יוחנן אפילו ב"ד שחריית אין עליו שם שלמים כלל ולא שייך לעוקרו לשלמים ולכן פסול של"ש. ודלא כמההרש"א עג. ד"ה גמ' שאפילו לאחר חצות שייך עקירה אף שפסול של"ש.

שם עולה מיניה ולכן כשמתו בעלי האשם ועכשיו עומד להתקרב לעולה אין כאן דיחוי שקודם לכן גם היה לו שם עולה. אבל כשמתו בעלי הפסח לאחר חצות יש כאן דיחוי, דקודם מיתת הבעלים לא היה לו שם שלמים כלל.

אבל צ"ע לרש"י אמאי יש דיחוי בפסח ואין דיחוי בשלמים. לכאור' איפכא מסתברא דגבי אשם אין כאן קדושת עולה כלל קודם שמתו בעליו או נתכפרו באחר, ובכל זאת כשמתו בעליו או נתכפרו באחר לא נדחית מלהקריבו כעולה, משא"כ בפסח שהיה לו שם שלמים מתחילת הקדשו, ומ"מ כשמתו בעליו או נתכפרו בפסח אחר הרי נדחית משלמים.

(ואין לומר דשאני אשם שכשרה של"ש, וא"כ קודם שמתו בעליו או נתכפרו באחר יהיה כשר לשם עולה וגם לאחר שימותו ה"ז כשר לעולה וא"כ אין כאן דיחוי משא"כ פסח שפסולה של"ש א"כ קודם מיתת הבעלים ה"ז פסולה אם שחטו לשם שלמים וכן לא שייך שיהיה כשרה לשם שלמים לאחר שימותו. דאין תירוץ זה מהני לר"א שגם אשם פסול של"ש. ועוד שאין התירוץ הזה מסביר דכששוחטין אשם של"ש אין כשרותו משום שיש עקירה לעולה אלא משום שאין פסול של"ש באשם.)

וליישב שיטת רש"י צריך לעיין בהסוגיא של דיחוי בפסחים צו: דר' זירא סובר שחצות קובעתו דהיינו אם הפריש פסח ונאבד והפריש אחר תחתיו, ונמצא הראשון קודם חצות, זה שלא הקריבו נדחית כיון שחצות שהוא זמן הקרבת הקרבן קבעתיה, אבל אילו נמצא לאחר חצות אין כאן דיחוי, דהיה אבוד בתחילת זמן הקרבתו, ולא נקבע בפסח. וצ"ע האם נאמר בכל קרבנות (שזמן הקרבתם מן הבוקר) שאילו הקדישם באמצע היום שלא נקבע שם הקרבן וגם כשהפריש פסח לאחר חצות אם אין קביעה לפסח אמאי כשר לפסח. ומשמע שכל הענין של קביעה לפסח הוא דין מיוחד בפסח שיש קביעה נוספת לר"ז בחצות ולרבה בשעת שחיטה, ורק משום הקביעות הנוספת שייך דיחוי דאחר שנקבעה לפסח לא שייך להקריבו לשאר קרבנות. וכך משמע מהר"י מלוניל צח. וז"ל:

והאי תנא ס"ל דחצות קבע, דאי הוה ס"ל דשחיטה קבעה, אכתי לא חל על זה הטלה שם פסח, וכיון שמת בעליו יקדישונו בנו לשם פסח ויביאנו לשם פסח... ולמאן דס"ל דחצות קבע, לא קשיא עליה הא דתנן נמנין ומושכיין ידיהן ממנו עד שישחט, דאע"ג שיכול למשוך את ידו ממנו, אבל לעולם קבעה ליה חצות לשם פסח, ואם ימשכו כולם ידיהם ממנו יהיה פסח שאין לו בעלים.

מבואר בדבריו שלמ"ד חצות קבעה חל עליו שם פסח בחצות ולמ"ד שחיטה קבעה חל עליו שם פסח בשחיטה, וצ"ע דחל עליו שם פסח כשהקדישו, וע"כ שבפסח צריך קביעות מיוחדת לשם פסח ולכן הוא פסול של"ש ואפילו לשם חולין וכש"כ הר"מ פסוה"מ טו:יא "הפסח ששחטו במחשבת שינוי השם בין ששינה שמו לזבח אחר בין ששינהו לשם חולין פסול שני" ואמרתם זבח פסח הוא לה". ושמעתי מהגר"מ רונצווייג שהפשט הוא שבפסח צריך דוקא "פסח לה" (זהו הלשון במקרא בכל מקום) וא"כ י"ל שזהו הקביעות הנוספת שחל או בחצות או בשעת שחיטה, ורק בגלל הקביעות הנוספת הזה שייך דיחוי אע"פ שכשנפסל מפסח מיד עומד לשלמים. לכן באשם שאין קביעות מיוחדת כיון שמיד כשנפסל מאשם עומד הוא לעולה לא אמרינן דיחוי.

א"נ יש לפרש שהטעם שצריך קביעה נוספת בפסח הוא משום שתחילת קדושתו היה עיקרו לשלמים וכמו דאיתא בזבחים קטו. ויומא סג. "פסח בשער ימות השנה שלמים ניהו", ולפי רשי זהו אפי' קודם זמנו. וא"כ צריך קביעה נוספת לקבעו כפסח. משא"כ אשם שודאי עיקר קדושתו הוא לאשם מההתחלה.

א"נ לרבה שסובר שחיטה קובעתו, וקי"ל כוותיה, יש לפרש את הקביעה נוספת שחל בשחיטה ע"פ הדין של נמנין ומושכין ידיהם ממנו עד שחיטה. וצ"ע האיך יכול להצטרף לקרבן – הלא נקבע קדושתו בשעת הפרשה לפי מה דקי"ל דלא משייר איניש בפסח. ומאי שנא פסח מכל קרבן שלא שייך שינוי בעלים לאחר הפרשה (המוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום). וזהו בעצם קושית תוס' בפסחים פט: ד"ה וזה וז"ל "וא"ת אפילו אי הוה מעות חולין מעיקרא מכל מקום איך יכול למנות אחרים אחר שהקדישו כיון דסבר דאפילו במעות לא משייר וכ"ש בפסח דלא משייר מדקשיא ליה אין הקדש חל על הקדש וי"ל דאע"ג דלא משייר ביה מידי על דעת כן מקדישו שיצאו כל אשר ימנה עליו דקרא כתיב ולקח הוא ושכנו וכתוב ביה תכוסו משמע דבכל ענין אפילו הקדישו כבר משום דדעת האדם כן. נמצא שיש חסרון בקביעות הקרבן עד שעת שחיטה, ואינו דומה לשאר קרבנות שלא נאמר בהם תכוסו, ומובן למה דוקא בפסח אמרינן שחיטה קבעתיה, ולמה דוקא בפסח יש דיחוי בכה"ג. (אבל לפ"ז צ"ע אמאי סובר רבי זירא שנקבע בחצות, הלא הוא מודה שנמנין ומושכין עד שעת שחיטה. ועי' בהערה דלק"מ ואדרבה זהו רבי זירא לשיטתו.¹⁴)

מ"מ לרש"י סובר שקודם ניתוק או עקירה ה"ז נשאר אשם כמו שכתבנו באות א' עדיין צ"ע אמאי אין כאן נראה ונדחה דהלא הוא פסול לאשם ועדיין אינו נהפך לעולה. וי"ל דכיון שזה בידו לגמרי לתקנו מיד ע"י ניתוק או עקירה לעולה ואפילו מצוה הוי בכה"ג לא אמרינן דיחוי וכמו דאיתא בזבחים לד: וכש"כ תוס' שם ד"ה כל שבידו (ואינו דומה לנפגמה המזבח [זבחים נט.]) דאמרינן נראה ונדחה אבל לא דיחוי מעיקרא כיון שהוא בידו, ששאני התם שאינו בידו לגמרי לתקנו מיד. אלא דומה למאי דס"ד שלא יהיה דיחוי בהפריש קרבן והמיר דעת משום דבידו לחזור, ולמסקנא שאמרינן דיחוי שם זהו משום "דאין דעתו לחזור", וכש"כ תוס'.¹⁵)

ז. הקשר בין שאר קרבנות לעולה

¹⁴ החזו"א או"ח סי' קכ"ד ד"ה ת"ר הבין שכונת התירוץ של תוס' הוא שצריך לחול שם הבעלים בשעת הקדש דגם הם צריכים להיות בעלים על כפרה ככל קרבן, וכשממנה אחר אמרינן שהוברר למפרע שהוקדש לו, וצ"ע למ"ד לית ברירה, וצ"ל שהתורה חידשה בהפסוקים שהביא תוס' שבכה"ג אמרינן ברירה, ואע"פ שמשמע מתוס' שתלוי בדעתו, ויותר מזה משמע בצ. בתוד"ה החיה, צ"ל דר"ל דגם צריך שיהא דעתו כן. ועי' ברידב"ז על הירושלמי פסחים ח: דף ס:) שהבין שיש מח' רב הונא ורבי זעירא בגדר הבעלות של המנוין. ר"ה סובר שרק למפריש יש כפרה מקיבעה וכל שאר המנוין אינם בעלים אלא שיש להם חלק מקופיא וע"י זה יוצאין ידי חובתן, ולכן שייך להצטרף עד שעת שחיטה בלי ברירה, ורבי זעירא חולק וסובר שצריך להיות בעלים על הכפרה כדי לצאת ידי חובתו בפסח כש"כ החזו"א. וכיון שרבי זירא (ולא רב זירא) בהבבלי הוא ר' זעירא בהירושלמי מובן למה רבי זירא סובר שלא צריך קביעות לשם פסח בשעת שחיטה, אע"פ שנמנין ומושכין עד שעת שחיטה, דהטעם שנמנין ומושכין משום שהוברר הדבר למפרע שהיה הבעלים משעת שחיטה, וכאילו היה נקבע בשעת שחיטה. אבל ר' הונא סובר שלא צריך ברירה, ואינו נקבע עד שחיטה, וכרבה בהבבלי.

¹⁵ אבל מש"כ יהיה קשה להגרי"ז בזבחים י"ב שכל זמן שבפועל נדחה מהקרבה אמרינן נראה ונדחה. אבל הגרי"ז כבר העיר על עצמו דחידושו כנגד תוס' נט. שהקשה אמאי לא אמרינן דיחוי מעיקרא בנפגמה המזבח אע"פ שאין פגם בחלות הקרבן. ולכאור' מצאנו כמה ראשונים ביומא סד. כנגד הגרי"ז דעי' בתו"י ד"ה מידמי (נמצא בע"ב), וריטב"א ד"ה מי דמי, ותוה"ר ד"ה מי דמי, שהקשו אמאי אין דיחוי אם הקדיש אותו ואת בנו והקריב א' מהם שהשני הוי נראה ונדחת ותירצו שזה דומה למום עובר שלכו"ע לא אמרינן דיחוי ע"פ הגזה"כ כיון שיעבור ממילא. אבל להגרי"ז א"א לתרץ הכי אלא בדיחוי מעיקרא אבל בנראה ונדחה אם בפועל א"א להקריבו יש כאן דיחוי. וצ"ע ג"כ על הגרי"ז ממתניתין דזבחים קיב: שממנו דייקו הראשונים הנ"ל שלא אמרינן נראה ונדחה באותו ואת בנו וצ"ל שהמש' אליבא דר"ש דסובר בעלי חיים אינם נדחים (יומא סג:) א"נ שיש להעמיד המש' כגון שהקדיש הבן לאחר שהקריב האם דלא הוי נראה ונדחה.

כבר ביארנו באות ג' שיש קשר בין אשם לעולה בעוד שהוא עולה, ושזה שייך גם בחטאת, ע"פ הדרשה דיהודע הכהן תמורה כג: ששייך גם בחטאת, אלא שברוב מקרים א"א להביא חטאת כעולה משום שמתה. וצ"ב אמאי צריך להדרשה של יהודע הכהן דכבר מצאנו בשאר קרבנות כגון שלמים ופסח קשר לעולה. דעי' זבחים ד. תוד"ה וישנן שאם הפריש שתי שלמים לאחריות שהשני ירעה ודמיה לעולות קיץ המזבח כמו בחטאת ואשם¹⁶. וכן בר"ח פסחים צח:, ופיה"מ להר"מ שם, שבהקדיש נקיבה לפסחו כיון שיש דיחוי גם בדמים א"א להקריב בדמיהם שלמים אלא עולות, דהיינו בכל הקרבנות ואפילו בקדשים קלים כשא"א להקריבם כמצוותן נקרבין כעולה דבלא"ה מהו הקשר בין פסח לעולה. וא"כ צ"ע מאי מוסיף הדרשה של יהודע הכהן.¹⁷

וצ"ל כש"כ שהדרשה של יהודע מחדש שיש קשר מהותי בין אשם וחטאת לעולה, ולא רק שדמיהן הולכין לעולה אם א"א להקריבן בענין אחר. ולכן מצאנו גם בחטאת (שעיר ר"ח, בשבועות יב.) וגם באשם (שצריך לדרשה של אשם הוא לגלות שפסול לעולה קודם כפרה) שהם כשרים לעולה אע"פ שעדיין כשרים לחטאת או אשם. וזה ודאי לא שייך בשאר קרבנות.¹⁸

ח. ההשואה בין אשם לפסח

עכשיו נסכם בקיצור את הדמיונות והחילוקים בין אשם לפסח. לגבי קודם זמנו, פסח הוא יותר שלמים ממה שאשם מחוס"ז הוא עולה, כך עולה מן הסוגיא בזבחים קטו. ויומא סג. לפי ר"ת לכה"פ לר' חלקיה, בכה"ג אע"פ שיש לאשם שם עולה (אפשרות השלישית) או שכשר כעולה (אפשרות השניה), מ"מ עיקר שמו וקדושתו הוא לאשם ולכן לכו"ע פטור בשחוטי חוץ בלי עקירה, משא"כ "פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא" (ואפילו קודם זמנו) וחייב על שחוטי חוץ אפילו בלי עקירה לפי רבין שהלכה כמותו (אע"פ שלגבי הקרבה לכו"ע צריך עקירה בכה"ג). ולפי רש"י אשם מחוס"ז הוא אשם גמור ואין אפשרות בעקירה משא"כ פסח שיש לו שם פסח אפילו קודם זמנו.

בענין פסח י"ד שחרית לפי פשוט הגמ' במנחות מז: אפילו לחכמים הוא פסח גמור אפילו ששייך לעוקרו לשלמים אבל לפי תוס' שם ורש"י בזבחים (קטו.) לפי החכמים אין הבדל בין י"ד שחרית וקודם לכן. ולפי בן בתירא אליבא דר' יוחנן לפי הר"מ הוא פסח גמור אף שא"א לקים מצות הקרבת קרבן פסח ולפי תוס' עדיין נחשב שלמים אלא שלא מהני עקירה כיון שמקצתו ראוי. לכאו' אין דמיון לי"ד שחרית באשם.

לגבי פסח בי"ד לאחר חצות, כשעומד להתקרב כפסח ה"ז פסח גמור, ולא רק שמנותק ממנו שם שלמים אלא שיש לו קביעה נוספת של פסח, (ונחלקו רבה ור' זירא מתי נעשה פסח גמור, האם חצות קובעת או

¹⁶ וצ"ע דבשקלים בפ"ב מ"ה איתא שמותר שלמים לשלמים וצריך לחלק בין מותר לאחריות, שבאחריות אומרים "מעיקרא עולה היא" (זבחים קיב.).

¹⁷ ובודאי שאין כו"ע מודים להקשר בין קק"ל ועולה וכש"כ התוס' רי"ד פסחים צז: כשהשיג על שיטת הר"ח שם, וז"ל, "שלא מצינו שיהא מותרו בא נדבה אלא כל שבא משום חטא ומשום אשם." אבל לאלו שסוברים שקיים קשר בין קק"ל ועולה צ"ע.

¹⁸ וצ"ע מה המקור להקשר בין שאר קרבנות לעולה ועי' בשיעורי הרב אהרן ליכטנשטיין שליט"א על מס' זבחים עמ' 131 שדיק מסדר הפרשיות בויקרא שפותח בעולה ונפסקת במנחה ואח"כ חוזרת לקרבנות ומפרטת את דיני השלמים וחטאת ואשם שאולי "העולה משמשת כמעין קטגוריית על לקרבנות" עי"ש, ודו"ק.

שחיטה קובעתו) ולכן אם עומד לפסח ולא מקריבים אותו לפסח אמרינן דיחוי. משא"כ אשם שאפילו כשעומד להקריבו כאשם לכה"פ לאפשרות השלישית עדיין יש לו קדושת עולה אע"פ שא"א להקריבו כעולה, ואפילו לפירש"י שאין לו שם עולה כלל כשעומד להתקרב כפסח מ"מ אין לו התוספת קביעות שיש לפסח (ואע"פ שלא צריך להגיע להקביעות הנוספת לפרש אמאי אמרינן דיחוי בפסח לפי ר"ת, מסתבר שכן הוא).

ולגבי פסח בזמנו כשא"א להקריבו כפסח אבל לא נדחית מהקרבה (כגון למ"ד אין דיחוי בבעלי חיים או כגון שנאבד קודם חצות ונמצא לאחר שחיטת הפסח) בכה"ג פסח שא"א להקריבו כפסח ואשם שא"א להקריבו כשלמים שוים לגמרי לפי ר"ת והרמב"ן אליבא דרש"י בפסחים ולכן הגמ' מוכיח מא' לשני לגבי השאלה אי בעי עקירה. וכן פסח לאחר זמנו ואשם שא"א להקריבו כשלמים הרי הם שוים לגמרי (לפי ר"ת ורמב"ן אליבא דרש"י). ולפי האפשרות השנית פסח נשאר פסח אבל אפשר להקריבו כשלמים (לכן נאכל ליום ולילה כתחילת הקדשן) וכן אשם נשאר אשם אבל כשר לעולה (ולכן מצאנו אשם שקרב לאחר מיתה אע"פ שיש לו שם אשם). ולפי האפשרות השלישית פסח נהפך לגמרי לשלמים (וכפשוטות הדין שכשר אפילו אם שחטו לשם פסח למ"ד לא בעי עקירה) וכן אשם לעולה (וכפשוטות הדין שלא צריך ניתוק או עקירה מדאו' למ"ד לא בעי עקירה). ולפי הרמב"ן בדעת רש"י בפסחים י"ל שאע"פ שנשאר פסח ואשם כשמקריבין אותו סתם ה"ז נהפך לשלמים ועולה למ"ד לא בעי עקירה (ולכן הגמ' מביאה ראיה מפסח לאשם לגבי עקירה) ובשניהם אם שחטו בכוונה שלא לעקור אין כאן עקירה (רש"י פסחים סד). אבל אם שחטו בטעות לשם פסח יש כאן עקירה (רש"י פסחים עג:). אבל אם נניח שלפי רש"י אין סתירה בין הסוגיא בזבחים ופסחים לפי רש"י צ"ל שאע"פ שאינן דומים לגמרי, דהיינו אשם קודם ניתוק ששחטו סתם פסול אף למ"ד לא בעי עקירה אע"פ שפסח כה"ג כשר, מ"מ הגמ' חשבה להביא ראיה א' מן השני לגבי השאלה אי בעי עקירה כיון שאחרי ניתוק אשם דומה ממש לפסח דהיינו באשם צריך לעקור השם אשם ממנו ע"י ניתוק לרעה אבל כיון שעומד לקרב כעולה אע"פ שלא נהפך לעולה עדין ה"ז כשר סתם ובזה הוא דומה בדיוק לפסח שנסתלק ממנו שם פסח לבד בלי עקירה וניתוק אבל אינה נהפכת לשלמים לגמרי, לכן אם שחטו בהדיא לשם פסח בכוונה שלא לעקרו פסול, אבל בלי כוונה או בסתם כשר למ"ד לא בעי עקירה. והטעם ששונה פסח ואשם, שבפסח לא צריך ניתוק הוא משום שמתחילת קדושתו היה לו שם שלמים.